

Meslekler Arası Eğitimin Yükseköğretim Müfredatına Dâhil Edilmesinin Önemi

The importance of amalgamating interprofessional education to the higher education curriculum in Turkey

Türkiye Meslekler Arası Eğitim (TIPE) Grubu; Sezer Domaç¹, Merih Bektaş Fidan², Fatih Sobacı², Ali Yıldırım³, Pınar Soydaş², Türkan Özkent⁴

¹Leicester Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ²Leicester Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, ³De Montfort Üniversitesi, Dil ve Konuşma Bölümü, ⁴Leicester Üniversitesi, Uluslararası Eğitim Bölümü, Leicester, İngiltere

Özet

Meslekler arası eğitim tıp, sağlık ve sosyal hizmet alanları içerisinde iki veya daha fazla sayıda profesyonelin bir araya gelerek birlikte bir öğrenme sürecine girmesini ifade etmektedir. Meslekler arası eğitim için ilk girişimler Birleşik Krallıkta (İngiltere, Galler, İskoçya, Kuzey İrlanda), 1960'lı yıllarda başlamıştır. Dünyanın önde gelen üniversitelerinde meslekler arası eğitim, sağlık ve sosyal hizmet müfredatları içerisinde yerini almış, tıp, sağlık bilimleri ve sosyal hizmetler alanında lisans ve yüksek lisans seviyelerinde zorunlu ders olarak verilmeye başlamıştır. Türkiye'deki sağlık ve sosyal hizmet öğrencilerinin, meslekler arası eğitim programı çerçevesinde ortak dersler alarak yeterliliklerini, kabiliyetlerini ve farkındalıklarını artırarak daha etkin bir biçimde ekiple çalışma becerileri kazanabilecekleri öngörülmektedir. Üniversitelerin gelişimi, modernizasyonu ve güçlü Avrupa Meslekler Arası Eğitim Ağına (*European Interprofessional Education Network*, EIPEN) katılabilmeleri, sağlık ve sosyal hizmet alanlarındaki işbirliği uygulama prensiplerini içeren meslekler arası eğitimin müfredata dahil edilmesiyle mümkün olabilecektir. Meslekler arası eğitimin özünde sağlık ve sosyal hizmet alanlarında eğitim alan öğrencilerin probleme dayalı öğrenme becerilerinin kazanılması yatmaktadır. Bu çalışmanın amacı, meslekler arası eğitim prensiplerini gözden geçirmek, açıklamak ve üniversitelerin ilgili bölümlerinde bu eğitim anlayışını müfredata dahil etmenin önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar sözcükler: Meslekler arası eğitim, işbirlikçi çalışma, sağlık ve sosyal hizmet müfredatları, ekip çalışması.

İngiltere'deki Meslekler Arası Eğitim Merkezi (*Centre for the Advancement of Interprofessional Education*, CAIPE), meslekler arası eğitimi 'Sağlık ve sosyal hizmet alanlarında çalışacak iki ya da daha fazla sayıda uzmanın birlikte ve birbirleriyle etkileşimli bir şekilde çalışmalarına yönelik öğrenim biçimi' olarak

Abstract

Interprofessional education (IPE) involves members of two or more health and social work professions engaged in learning with, from and about each other to improve collaboration and quality of care. In the 1960s, IPE has started to be taught in the United Kingdom (England, Scotland, Wales and Northern Ireland). Over the world the majority of the prestigious universities had incorporated IPE into their health and social work curriculums and they have begun to teach IPE as compulsory course at graduate and postgraduate levels. It is predicted that if IPE programmes started in Turkey, health and social work students will learn side by side and will be able to use their abilities more effectively and work collaboratively by raising their awareness and capabilities. The possibility of joining the well established European Interprofessional Education Network and modernising Turkish universities further is closely linked with the implementation of IPE curriculum which consists of collaborative principles in social and health care. Intrinsically, IPE enables health and social care students to obtain problem solving skills. The aim of this study is to emphasize the importance of incorporating IPE into Turkish universities' curriculum by reviewing and explaining the principles of IPE.

Keywords: Interprofessional education (IPE), collaborative practice, health and social work curriculum, group work.

tanımlamıştır (CAIPE, 2012). Tarihsel olarak meslekler arası eğitim anlayışı ve uygulamasının gelişimi, sağlık ve sosyal hizmet alanlarında yaşanmış ve yaşanmakta olan zorluklarla bağlantılı olmuştur. Meslekler arası eğitim ile uzmanlar arasındaki temelde olumsuz tutum ve algıların değiştirilmesi, güven ve ile-

İletişim / Correspondence:

Dr. Sezer Domaç
Leicester Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Okulu, Tıp ve Sosyal Bakım Eğitimi
Bölümü, Leicester, İngiltere
e-posta: Sezer.domac@leicester.gov.uk

Yükseköğretim Dergisi 2014;4(1):9-13. © 2014 Deomed

Geliş tarihi / Received: Temmuz / July 4, 2013; Kabul tarihi / Accepted: Şubat / February 19, 2014

Çevrimiçi erişim / Online available at: www.yuksekogretim.org • doi:10.2399/yod.14.007 • Karekod / QR code:

tişim eksikliklerinin giderilmesi amaçlanmıştır. Bütüncül bir bakım anlayışını getirme, yani sağlık ve sosyal hizmet çalışanlarının birbirleriyle koordine ve çözüm odaklı çalışmaları, iş doyumunu artırarak iş stresinin azaltılması, daha esnek çalışma standartlarının belirlenmesi hedeflenmektedir.

Meslekler arası eğitim yaklaşımında eğitimciler, öğrenenlere rehberlik eder ve onların birlikte öğrenme becerilerini güçlendirir. Öğrenenlerden ise kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu kavrayan, yöneten, araştırmacı ve problem çözüme becerilerini geliştirmeleri beklenir. Dünyada meslekler arası eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler alanında, farklı kültür ve disiplinlerle harmanlanarak sürekli öğrenmeyi ve devamlılığı esas alan bir uygulamadır. Sağlık ve sosyal hizmet alanlarında okuyan öğrencilerin birlikte eğitim alarak çözüm odaklı çalışmalarına ortam sağlayan, bunun sonucunda hastaların alacağı hizmetin daha iyi seviyeye ulaştırılmasını ölçü alan bir eğitim tarzıdır. Barr (2000) bu esasları şu şekilde özetlemiştir; '*Meslekler arası eğitim uzmanlar arasındaki ilişkilerin anlaşılması ve profesyonelliği kazandırılmasına yönelik bir süreçtir*' (Barr, 2000, s. 10). Bu prensipler meslekler arası eğitimin uygulanabilirliği ve sahada kullanılabilirliğine katkı sağlar. Ayrıca meslekler arası eğitim müfredatı kültürlerarası iletişim, sosyal yardım, hastaneden eve bakım planlaması, yaşlı, engelli ve bakıma muhtaç çocukların korunması gibi konuları da kapsar. İngiltere'de çocuk istismarını önlemek için kurulan koruyucu bölgesel komiteler çok disiplinli eğitim programlarını başlatmış ve 1970'li yıllarda ise ilgili eğitim stratejileri üniversitelerin programlarında yer almıştır. Hastalara verilen servisler ve hizmetler artık tek bir profesyonel ya da kurumla değil birçok uzmanın birlikte çalışarak ekip odaklı yaklaşımıyla verilmektedir. Bu anlayış ve yaklaşım, hasta odaklı daha iyi hizmetlerin geliştirilmesi sonucunu getirmiştir (Barr ve ark., 2005; Hammick ve ark., 2007; Rice ve ark., 2010). Birleşik Krallık üniversitelerinde bu eğitim stratejisi uygulamaya sokularak meslekler arası mevcut hiyerarşik baskının azaltılması amaçlanmış olup, ön lisans, lisans ve yüksek lisans seviyelerde müfredatta yerini almıştır (CIPW, 2007).

Teorik bilgilerin de verilmesi suretiyle meslekler arası eğitim, öğrencileri geleceğe hazırlar, onların gerekli bilgi, beceri ve profesyonel davranışlarını geliştirmeyi amaçlar. Geliştirilmesi öngörülen bu profesyonel kimliğin profesyonel kurumların koymuş olduğu standartlarla uyumlu olması önemlidir (Barr ve ark., 2000; DoH, 2001a). Konu ile ilgili literatür, hastalara hem hastanede hem de kendi evlerinde verilen sağlık ve sosyal yardım hizmetlerinin entegre edilmesi prensiplerini içerir. Ayrıca uzmanların koordine bir şekilde işbirliği anlayışı içinde hizmet vermelerinin faydalı olacağına vurgu yapılmaktadır (DoH, 2001b; House of Commons Education and Skills Committee, 2005; DoH, 2007a). Dünya Sağlık Örgütü'nün (*World Health Organization*, WHO) 1973 yılında yayınlamış ol-

duğu raporunda, meslekler arası eğitimin uluslararası eğitim programlarının arasında yer alması gerektiği belirtilmiştir (WHO, 1973, s. 4). Örgütün 1978 yılında yayınladığı bildiriye 2000 yılına kadar sağlık ve sosyal hizmet kurumlarında çalışacak olan tüm uzmanların meslekler arası eğitim ilkelerine göre eğitilmeleri hedeflenmiştir (WHO, 1979). Örgüt 1988 yılında da "*Sağlık ve sosyal hizmetler için birlikte öğrenerek birlikte çalışma*" (WHO, 1988) sloganını geliştirmiş ve böylece meslekler arası eğitim üniversitelerin müfredatına dahil edilmiştir. Meslekler arası eğitim programları bilgi, beceri, profesyonel davranış ve tutum yeterlilikleri çerçevesinde tasarlanır ve aktarılır. Bunlar aşağıda verilmiştir.

Meslekler arası eğitim ile kazandırılması öngörülen beceriler şunlardır:

- Farklı disiplinlerden olan öğrenenler hastaların bakımı ve tedavileri hakkında uygun koordinasyon stratejileri geliştirip, ekip olarak mevcut bilgileri, ipuçlarını paylaşır ve kullanır.
- Öğrenenler birlikte görev paylaşımı ve durum değerlendirmesi yapabilir ve hastaların ihtiyaçları konusunda öncelik sıralaması yaparak taleplerini karşılar.
- Takım arkadaşlarının görevlerine saygılıdır, onların sorumluluklarını anlar, verilen uzmanlık kararlarının anlaşılmasında ve bu kararların hastalara anlatılmasında etkin rol oynar.
- Ekip çalışmasını hedefleyen normları, kaynakları ve ortak amaçları tespit eder.
- Değişik senaryo ve vakalar karşısında ekip üyelerinin bilgisine başvurup, bireysel bilgilerin ekip çalışmasında kullanılmasını sağlar.
- Öğrenenler, ekip çalışmalarında gruba uyum sağlayarak hem bireysel sorumluluklarını hem de takım sorumluluklarını yerine getirir.
- Bireyin ekip içinde esneklik ve uyum becerilerini öğrenerek diğer ekip üyelerinin ihtiyaçlarına duyarlı olmalarını sağlar.
- Meslekler arası farklılıklardan kaynaklanan anlaşmazlıkların çözümünde ortak problem çözüme yeteneklerinin geliştirilmesine katkı sağlar.
- Kaygıları açıkça, savunmacı ya da düşmanlık duyguları içermeyen bir şekilde, yapıcı öneriler ve görüşlerle ifade etme becerilerini geliştirir.

Meslekler arası eğitimin kazandırılması hedeflenen tutum ve yeterlilikler aşağıda sıralanmaktadır:

- Birlikte çalışma isteğini ve yeterliliğini kazandırır.
- Ortak ekip vizyonunu karşılıklı paylaşılan profesyonel güven, saygı ve tutumlarla güçlendirir.
- Kişisel performansı güçlendirerek grup birliğini korumaya-bilmeyi ve ekip yönetimini öğretir.
- Karşılıklı güvene dayalı pozitif öğrenme ve çalışma ortamı sağlar ve ayrıca ekip üyelerinin kendilerini tanımlarında yardımcı olacak tutum ve davranışları öğretir.

Uluslararası Organizasyonlar ve Meslekler Arası Eğitimin Türkiye için Önemi

Meslekler arası eğitim uluslararası platformlarda uzun yıllardır öğretilmektedir (EIPEN, 2012). İngiltere’de CAIPE (*Centre for the Advancement of Professional Education*), ABD’de Meslekler Arası Eğitim İşbirliği (*Interprofessional Education Collaborative*, IPEC), Avustralya Profesyonel Eğitimi İlerletme Merkezi (*Centre for Professional Education Advancement*, CPEA) meslekler arası eğitim kavramlarını geliştirmiş ve koordinasyonlu eğitim programlarında üniversitelere öncülük etmişlerdir. Kanada’da kurulan İşbirlikçi Hasta Odaklı Uygulama için Eğitim (*Education for Collaborative Patient-Centred Practice*, IECPCP) bütün meslekler arası eğitim konulu programların danışmanlığını üstlenmiştir. Japonya Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde üniversitelerde yeni disiplinler arası eğitim programlarının uygulamasına geçilmiştir; Saitama Prepectorial Üniversitesi buna öncülük ederek bu eğitimin diğer üniversitelerde uygulanmasına da katkı sağlamıştır. ABD’de meslekler arası eğitiminin 40 yıllık kadar bir geçmişi bulunmaktadır. Birçok bağımsız projenin yanında spesifik programlara adapte olabilecek meslekler arası programlar geliştirilmiştir. Stokholm (İsveç) Karolinska Enstitüsü, meslekler arası eğitimin Avrupa’da gelişmesinde önemli projelere imzasını atmıştır. Avrupa Meslekler Arası Eğitim Ağı (*European Interprofessional Education Network*) 2004’de Avrupa Birliği fonuyla EIPEN adı altında kurulmuş ve ilgili ülkelerde meslekler arası eğitimin gelişimini ve grupların birbirleriyle bağlantı kurmalarını sağlamıştır. Uzakdoğu örneklerinden biri de Japonya Meslekler Arası Eğitim Birliği (*Japan Association for Interprofessional Education*, JAIPPE) ve Japonya Meslekler Arası Çalışma ve Eğitim Ağı’dır (*Japan Interprofesional Working and Education Network*, JIPWEN). İskandinav ülkelerinin kurduğu disiplinler arası eğitim ağı (*Nordic IPE Network*, NIPNET) kuruluşundan beri kuzey ülkelerindeki üniversiteler ile işbirliği içinde çalışmaktadır. CAIPE’in desteği ile geçtiğimiz aylarda Türkiye Meslekler Arası Eğitim (*Turkish Interprofessional Education*, TIPE) Grubu kurularak meslekler arası eğitiminin üniversitelerimizin uluslararası kuruluşlarla ortaklaşa çalışmalar başlatmalarını hedeflemiştir (www.tipe.gen.tr).

Üniversitemizde müfredatları hazırlayan eğitimcilerin, sağlık ve sosyal hizmetler alanında okuyan öğrencilerle bu alanda çalışan uzmanları bir araya getirecek uygulamaya dayalı eğitim programlarını geliştirmeleri önem arz etmektedir (Domaç ve Dokuztuğ-Uçsular, 2011). Meslekler arası eğitim sosyal hayata dönük bir toplumsal dayanışma, eğitim ilkeleri içinde işbirliği halinde çalışmaya yönelik bir yatırım olarak benimsenmelidir (Domaç ve Anderson, 2012).

Üniversitelerde Meslekler Arası Eğitim Programları

Batılı yüksek öğretim kurumları, profesyonelliğin kendi gerektirdiği şartlar ve koşulları içerisinde üniversitelerin eğitim programlarındaki değişiklikleri, istenilen mesleki standartlara uyumlu hale getirmişlerdir. Meslekler arası eğitim, profesyonelliğin tek dalda gerektirdiği bilgileri, meslekler arası prensiplerle sentezleyip, bunların sağlık ve sosyal hizmet profesyonelleri tarafından kavranmasına, aynı çatı altında birleştirilmesine, entegre edilmesine zemin hazırlamıştır. Farklı mesleklerden bir araya gelen profesyonellerden oluşmuş “multi-disipliner” ekiplerin çözebilecekleri sorunların tek disiplinden oluşmuş ekiplerden daha verimli olacağı aşikardır. Dünya Sağlık Örgütü’nün vurguladığı gibi gelecek nesillerin (sağlık ve sosyal işgücünün) uzlaşıcı bir anlayışla hizmetler geliştirebilmeleri önem arz etmektedir (WHO, 2010). Öncelikle meslekler arası eğitimin kesintisiz ve sürekli gelişen bir öğretim şekli olabilmesi için uygulanacak müfredatların yeni koşullara ve beklentilere adapte olabilmelerine olanak sağlayacak esneklikte olması gerekir (Hargreaves ve ark., 2005). Bu da ancak geleneksel öğretim planlarının değişimiyle gerçekleşebilir (Barr, 2000). Meslekler arası eğitim uygulamalarının hızla yayıldığı ve kendine özgü öğrenme teorilerinin, değerlendirme modellerinin geliştirildiği bir dönemden geçilmektedir. Meslekler arası eğitim nitelikli ve nicelikli araştırmaların yanında kendine özgü eğitimi içeren takım çalışması, görev paylaşımı, ortak problem çözme, grup iletişimi, grup planlaması ve sunum teknikleri, işbirliği içeren pratik egzersizleri içermektedir. Konu ile ilgili müfredatlar hazırlanırken çağın gereklerine uygun olmasına, sürekli gelişim göstermeye olanak sağlamasına, öğrenenlere etkili geri dönüşü sağlayan, sistematik, basitten zora planlanmış, eşitlik ve bilimsellik ilkelerini içeren bir yapıda olmasına dikkat edilmelidir.

Meslekler Arası Eğitimin Getirdiği Potansiyel Kazançlar

Meslekler arası eğitim öğrencilerin birlikte çalışabilecekleri ortak konular dışında, hastanelerde verilen tedavi ve bakım maliyetinin daha da az indirilebileceği hususunda çözümler üretir. Ayrıca hastanelerdeki bakımın daha etkili olacağına işaret ederek, toplum içinde sunulacak sağlık hizmetleri ile sosyal hizmetlerin entegrasyonunu hedefler. Sağlık profesyonellerinin ve sosyal hizmet uzmanlarının ortak alanlarda geliştirdikleri tedavi ve uygulamalarda ortaya çıkabilecek tekrarların en az indirgenmesini, en önemlisi profesyonel hasta ilişkilerinde hastanın yaşam kalitesinin en üst seviyeye çıkarılmasını ve hasta odaklı çözüm yollarını amaçlar. Meslekler arası eğitim, öğrencilere etik bilgileri, diğer disiplinlerin fonksiyonlarını anlamaları için ortak öğrenme ortamı sağlar. Özellikle yaşlı ve engelli nüfusu-

nun giderek artış gösterdiği dünyamızda, sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetlerin giderek yetersiz kaldığı ve talebin arttığı ekonomik koşullar göz önüne alındığında, meslekler arası çalışma verimliliği artıran bir strateji olarak kabul edilmiştir. ABD ve Kanada'da sağlık ve sosyal hizmet uzmanları, güvenilir ve daha etkili, sorunsuz, ortaklaşa uygulama modeli olan meslekler arası eğitimi toplum için belirlenmiş olan hedeflere ulaşmak için kullanırlar. Barr'a göre (2000) entegre olmuş sağlık ve sosyal hizmet eğitimi, öğrencilerin farklı disiplinleri tanımlarına ve daha geniş boyutlu problem çözme yeteneğine ve yaşadıkları toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilme beceri ve duyarlılığını içerir. Aynı yazar, meslekler arası eğitimin, epistemolojik, pedagojik, normatif, akılcı ve eleştirel açıdan ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Meslekler arası eğitimin fayda ve kazançları aşağıdaki alanlarda saptanmıştır:

- **Eğitimsel:** Öğrenilecek unsurların bütünleşme yoluyla genişletilmesi, öğrenme ile gerçek yaşam durumları arasındaki ilişkileri geliştirmek.
- **Epistemolojik:** Birbirine zıt kavramları, gerçeklik kriterleri nesnellik ve metodolojik düzeyde değerlendirebilmek; bunlardan yeni düşünme mekanizmaları üretip bağlantı kurma yeteneğini geliştirmek.
- **Pedagojik:** Farklı meslekleri ortak eğitim yelpazesi altında birleştirip işbirliğini teşvik edecek öğrenim metodlarını uygulamak.
- **Normatif:** Verilen ortak eğitimle siyasi ve sosyal reformların gelişiminde düzenleyici ve lokomotif olmak.
- **Akılcı:** Birleştirici konularla rasyonel muhakeme yapma yeteneğini ve varlık felsefesini geliştirmek (örnek, toplum sağlığının geliştirilmesinde/teşvik edilmesinde hem sağlık hem de sosyal hizmet alanlarında çalışanların ortak katkıları).
- **Eleştirel bakış:** Diğer disiplinlerin yapısını anlamak ve bilgi toplama kapasitesini ve sentezlemesini geliştirmek.

Sonuç ve Öneriler

Bu yazının temel amacı, ülkemizde meslekler arası eğitim programlarını hazırlayacak ve sunacak uzmanların yetiştirilmesine, aynı zamanda sağlık ve sosyal hizmet alanlarında eğitim programlarının modernizasyonuna katkı sağlamak ve öğrencilere meslekler arası eğitimi ortak müfredat programı olarak tanıtmaktır. Meslekler arası eğitimin pilot merkezlerinin kurulmasıyla gerekli uzmanlık bilgisinin yeni kurulacak bölümlere aktarılması mümkün olabilecektir. Ülkemizin sosyo-politik ve sosyo-kültürel değerleri dikkate alınarak meslekler arası eğitim programları düzenlenmelidir. Yeni eğitim politikaları küçük projelerin hayata geçirilmesine destek olarak meslekler arası eğitimin geliştirilmesine katkıda bulunacaktır. Ayrıca eğitim politikaları sayesinde Avrupa disiplinler arası eğitim merkezleriyle sürekli bilgi alışverişi içinde bulunarak meslekler arası eği-

timin küreselleşme sürecine ve Türkiye'deki gelişimine destek olunacaktır (Domaç ve Anderson, 2012).

Fakülte dekanları, dekan yardımcıları ve bölüm başkanlarının meslekler arası eğitim gündeminin ileri aşamaya alınmasındaki katkıları ve birbirleriyle olan işbirliği önem arz etmektedir (Curnan ve ark., 2005). Gilbert'e göre (2005) üst yönetimden aşağıya doğru yaklaşımlarda meslekler arası eğitimin işbirlikçi yönü tıkanabilir, çünkü öğretim üyelerinin meslekler arası eğitimi gündeme taşınmaları için bu konuda kararlı olmaları ve eğitilmeleri gerekir. Meslekler arası eğitimin etkili bir şekilde uygulamaya geçirilmesi ancak oluşturulacak işbirlikçi, ortak anlayışla mümkündür. Bu değişim bazıları için yeni bir sistemle tanışma heyecanının yanında kaybolma korkusu ya da kontrolü elden kaybetme gibi kaygıları içeren duygular yaşatabilir. Meslekler arası eğitim bireylerin ekip içerisinde etkili düşünebilme mekanizmalarını geliştirir, savunmacılık bariyerlerini azaltır, yeni görüşlere açık, dinamik ve enerji dolu olmayı teşvik eder. Ayrıca yansımali, analitik ve eleştirel düşünme metodlarını da uygulayıcılar için zorunlu kılar.

Batılı ülkelerde geçmiş 1960'lı yıllara uzanan meslekler arası eğitimin Türkiye'de sağlık ve sosyal hizmet alanlarında geliştirilmesi, kültürel uygunluğunun konuşulup tartışılması gerekir. Meslekler arası eğitimin profesyonellerin mesleki hayatları ile ilgili yaşayacakları stresleri ve kaygıları azaltacak formüller önerir. Stresin birey üzerinde ve takım çalışmasında yaratacağı etkilerin üzerinde durur. Meslekler arası eğitim anlayışı analitik ve eleştirel düşünme yöntemlerini kullanmayı teşvik eder ve profesyonellerden kendi güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmelerini, gerekirse ek eğitimle açıklarını kapatmalarını hatta diğer alanlardan faydalanarak bunu yapmalarını kolaylaştırır. Eleştirel düşünme yöntemleriyle öğrenciler pek çok soruyu zihinlerinde sorup çözüm yollarını araştırarak ve bunu yaparken diğer alanlardaki kişilerle profesyonel temelde iletişim kurma ihtiyacı hissedeceklerdir. Meslekler arası eğitim sonucunda birey (yakını ya da hasta) - uzman ikilisinden biraz daha ileri giderek, birey - uzman - toplum entegrasyonuna zemin hazırlar. Türkiye'de yaşam kalitesinin giderek arttığı ve dolayısı ile ölüm yaşının yukarılara çekileceği varsayımından hareketle meslekler arası eğitim programlarının yaşlanan nüfusa ve artan kronik hastalıkların yayılmasına bağlı olarak uzun süreli hastaların bakımına daha geniş bir açıdan yaklaşılacak uygun tedavi, önleme ve hastalığın idaresi gibi konularda insanlarla ve topluma çok daha etkili yöntemler geliştirileceğini söyleyebiliriz. Kısaca, hastaları ilgilendiren problemlerin çözümünde, bireylerin yaşam kalitesinin daha üst seviyelere taşınmasında, multidisipliner, işbirliği içinde çalışma anlayışının günümüzde kaçınılmaz olduğu söylenebilir. Bu nedenle meslekler arası eğitim, sağlık ve sosyal hizmet alanlarında eğitim alan öğrencilerin profesyonel hayata hazırlanma sürecinde bilgi, beceri ve tutum kazanmayı sağlayacak düzeyde müfredatta yer almalıdır.

Kaynaklar

- Barr, H. (2000). New NHS, new collaboration, new agenda for education. *Journal of Interprofessional Care*, 14, 81-86.
- Barr, H., Freeth, D., Hammick, M., Koppel, I., and Reeves, S. (2000). *Evaluations of interprofessional education: A United Kingdom review of health and social care*. London: CAIPE & the British Educational Research Association.
- CAIPE (2012). The Centre for the Advancement of Interprofessional Education. 20 Ağustos 2013 tarihinde <<http://www.caipe.org.uk>> adresinden erişildi.
- CIPW (2007). Creating an interprofessional workforce: An education and training framework for health and social care in England. In: Hughes L, (Ed). (2007). Department of Health Project. CAIPE. 12 Ocak 2011 tarihinde <<http://www.cipw.org.uk>> adresinden erişildi.
- Curran, V. R., Deacon, D.R., and Fleet, L. (2005). Academic administrators' attitudes towards interprofessional education in Canadian schools of health professional education. *Journal of Interprofessional Care*, 19(2 Supp 1), 76-86.
- Department of Health (DoH). Birleşik Krallık Sağlık Bakanlığı (2001a). *Working together, learning together: a framework for lifelong learning for the NHS*. London: Department of Health.
- Department of Health (DoH). Birleşik Krallık Sağlık Bakanlığı (2001b). *Learning from Bristol: The Report of the Public Inquiry into Children's Heart Surgery at the Bristol Royal Infirmary 1984-95*. London: Department of Health.
- Department of Health (DoH). Birleşik Krallık Sağlık Bakanlığı (2007). *New ways of working in mental health. Creating capable teams approach (CCTA) best practice guidance to support the implementation of new ways of working (NWW) and new roles*. London: Department of Health.
- Domaç, S., and Anderson, E. S. (2012). Is this the right time to join Turkey to the European interprofessional education community? *Journal of Interprofessional Care*, 26(2), 83-84.
- Domaç, S., and Dokuztuğ-Uçsular, F. (2011). New horizons for interprofessional education in Turkey. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi (Turkish Higher Education Congress Book) Yeni Yönelişler ve Sorunlar (UYK-2011)*. 27-29 Mayıs 2011, İstanbul. Cilt 2, Bölüm XI, s. 1399-1404.
- EIPEN (2012). *European Interprofessional Education Network*. 20 Ağustos 2013 tarihinde <<http://eipen.org>> adresinden erişildi.
- Gilbert, H. V. J. (2005). Interprofessional learning and higher education structural barriers. *Journal of Interprofessional Care*, 19(Suppl 1), 87-106.
- Hammick, M., Freeth, D., Koppel, I., Reeves, S., and Barr, H. (2007). A best evidence systematic review of interprofessional education. *Medical Teacher*, 29(8), 735-751.
- Hargreaves, D., Beere, J., Swindells, M., Wise, D., Desforges, and C., Goswami, U. (2005). *About learning: Report of the Learning Working Group*. Demos: London.
- House of Commons Education and Skills Committee (2005). *Every child matters*. Ninth Report Session 2004-2005. Volume 1. Report, together with formal reports. House of Commons. London: The Stationery Office Limited.
- Oandasan, I., and Reeves, S. (2005). Key elements for interprofessional education. Part 1: The learner, the educator and the learning context. *Journal of Interprofessional Care*, 19, 21-38.
- Rice, K., Zwarenstein, M., Gotlib Conn, L., Kenaszchuk C., Russell A., and Reeves, S. (2010). An intervention to improve interprofessional collaboration and communications: A comparative qualitative study. *Journal of Interprofessional Care*, 24(4), 350-361.
- World Health Organisation (WHO). Dünya Sağlık Örgütü (1973) *Continuing education for physicians*. Technical Report Series No. 534. Geneva: WHO.
- World Health Organisation (WHO). Dünya Sağlık Örgütü (1979) *Formulating strategies for health for all by the year 2000: guiding principles and essential issues*. Geneva: WHO.
- World Health Organization (WHO). Dünya Sağlık Örgütü (1988). *Learning together to work together for health*. Geneva: WHO.
- World Health Organization (WHO). Dünya Sağlık Örgütü (2010). *Framework for action on inter-professional education & collaborative practice*. Geneva: Department of Human Resources for Health.